

Marko Jokinen

Rakennusyrityksen sisäinen ohje Verohallinnon ilmoitusvelvollisuuksia koskevissa asioissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Rakennusmestari (AMK)

Rakennusalan työnjohto

Mestarityö

24.11.2015

Tekijä(t)	Marko Jokinen
Otsikko	Rakennusyrityksen sisäinen ohje Verohallinnon ilmoitusvelvollisuuksia koskevissa asioissa
Sivumäärä	
Tutkinto	Rakennusmestari (AMK)
Koulutusohjelma	Rakennusalan työnjohto
Suuntautumisvaihtoehto	Talonrakennustekniikka
Ohjaaja(t)	Aluepäällikkö Petri Parikka Lehtori Kimmo Sani
<p>Tässä mestarityössä testattiin pilottihankkeen kautta Jydacom-ohjelmien toimivuutta rakennusalan tiedonantovelvollisuuksia koskevissa asioissa. Pilottihankkeessa työntekijöiden työaikoja seurattiin Jydacom-työajanseurannalla ja sopimuksien valvomista Jydacom-sopimustenhallinnalla.</p> <p>Tavoitteita oli kaksi. Ensimmäinen tavoite oli selvittää toimiiko Jydacomin ohjelmisto yrityksen haluamalla tavalla. Toinen tavoite oli selvittää otetaanko se käyttöön tiedonantovelvollisuuksia koskevissa asioissa. Kun se toimi ja ohjelmisto haluttiin ottaa käyttöön, toteutettiin yritykselle sisäinen toimintaohje.</p> <p>Testaamisen jälkeen käyttäjien kokemuksia ohjelmista kerättiin haastatteluin. Sitten kartoitettiin muutos- ja parannusehdotukset. Kokemuksia kysyttiin työmaalla työskenteleviltä työnjohtajilta ja työmaan ulkopuoliselta henkilöstöltä, aluepäälliköltä ja toimistopäälliköltä.</p> <p>Haastattelujen perusteella ohjelmisto toimi ja oli hyvin muokattavissa yrityksen tarpeisiin.</p>	
Avainsanat	Ilmoitusvelvollisuus, verohallinto

Author(s)	Marko Jokinen
Title	Internal Code of Conduct in a Construction firm concerning tax administration disclosure obligation matters
Number of Pages	22 pages
Degree	Bachelor of the Construction Site Management
Degree Programme	Construction Site Management
Specialisation option	House Building
Instructor(s)	Petri Parikka Project Manager Kimmo Sani Senior Lecturer
<p>This dissertation is a pilot project to test the usability of Jydacom software programs in connection to disclosure obligation at construction industry. In this pilot project employees' working hours were monitored by Jydacom Työajanseuranta and monitoring of contracts were monitored by Jydacom Sopimustenhallinta.</p> <p>After the testing period user experience of the programs was collected through interviews. Then the change and improvement proposals were mapped out. Experiences were asked from the managers on site as well as staff outside the construction site; Area Manager and Office Manager.</p> <p>There were two objectives. The first goal was to find out whether Jydacom software programs worked as desired. The second objective was to determine whether it will be introduced to help with dealing with disclosure obligation matters. When it worked, and the software was introduced, internal Code of Conduct was made for employees.</p> <p>According to the interviews Jydacom software functioned and could be adapted to company's needs well.</p>	
Keywords	Code of conduct

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Työn tavoitteet	1
1.2	Yrityksen esittely	2
2	Harmaa talous ja Verohallinnon vaatimukset	3
2.1	Tilaajavastuu	3
2.2	Veronumero	3
2.3	Käännetty arvonlisävero	4
2.4	Ilmoitusvelvollisuus Verohallinnolle 1.7.2014 lähtien	5
3	Pilottihanke	7
3.1	Kulunhallinta	8
3.2	Kulunvalvonta	9
3.3	Kulunseuranta	9
3.2	Sopimukset	11
3.3	Sopimuksen solmiminen ja tallentaminen	12
4	Haastattelut	14
5	Ratkaisu	17
5.1	Sopimukset ja ilmoitusvelvollisuus	17
5.2	Kulunseuranta	18
6	Johtopäätökset ja pohdinta	19
7	Yhteenveto	21
	Lähteet	22

1 Johdanto

1.1 Työn tavoitteet

Heinäkuun ensimmäisenä päivänä vuonna 2014 astui rakennusallalla voimaan kaksi uutta lakipykälää, ja ne toivat uusia tiukennuksia rakennustyömaiden hallintaan. Kyseisestä päivästä lähtien rakennusalan yritykset, asunto-osakeyhtiöt ja kotitaloudet ovat olleet tiedonantovelvollisia Verohallinnolle tilaamastaan rakennustyöstä. Ilmoitettavia asioita tulivat olemaan rakennustyömailla työskentelevät työntekijät ja urakoista tehdyt sopimukset.

Rakennusalan valvontaa on viime vuosina kiristetty, ja trendi vaikuttaa jatkuvan. Yrityksille tämä on tarkoittanut muuhun kuin varsinaiseen rakentamiseen liittyvän työn lisääntymistä. [1] Verohallinto on ottanut rakennusalan jatkuvan valvonnan alle, ja yrityksiä pitää sopeutua kasvaviin byrokratiakuluihin. Toisaalta hyvä ja toimiva yritys on joustava ja muutoksiin sopeutuvainen, kun taas harmaan talouden yritykset joutunevat helpommin ongelmiin.

Tämän mestarityön tavoitteena on selvittää mitä ja miten 1.7.2014 lähtien Verohallinnolle pitää ilmoittaa. Kun nämä asiat on saatu selville, mietitään miten tiedon keruu ja varsinainen ilmoittaminen tullaan toteuttamaan yrityksessä. Lisääntyvä työmäärä jakautuu työmaan johdon ja yrityksen toimistossa työskentelevien henkilöiden välille. Työntekijöiden ja sopimuksien tarkempi valvonta vaatii yritykseltä sisäisen toimintaohjeen. Sitä tässä mestarityössä kehitetään.

Aihe rajataan kattamaan työmaan lisääntyvät tehtävät ilmoitusvelvollisuudesta johtuen. Näitä ovat työmaan henkilöstön valvonta ja työmaalla tehtävien sopimusten solmiminen. Lopputyössä tätä kaikkea tullaan kokeilemaan yhden työmaan, niin sanotun pilottihankkeen, kautta. Pilottihankkeeksi valitaan yksi sopivan pienen työmaa, jonka henkilöstön ja sopimusten solmimista aletaan seurata Jydacom-ohjelmiston avulla. Samalla voidaan seurata Jydacomin toimivuutta yrityksen eri tarpeissa. Tätä toimivuutta tullaan kartoittamaan yrityksen henkilöstöltä haastatteluin. Ilmoitusvelvollisuuden tuoman lisätyömäärän ratkaisuun on olemassa muutama eri vaihtoehto. Pilottihankkeen ideana

olisi myös ratkaista kysymys, onko jo yrityksessä käytössä oleva Jydacom-ohjelmisto ratkaisu tähänkin uuteen aihealueeseen.

Pilottihankkeen onnistumista määritellään haastatteluin. Mahdolliset muutos- ja parannusehdotukset kartoitetaan. Kokemuksia kysytään eri tasoilla olevilta ihmisiltä. Näin saadaan kattavampi näkemys kokemuksista, kuin pelkästään yhden portaan työntekijöitä haastattelemalla.

1.2 Yrityksen esittely

Tämän opinnäytetyön on tilannut Rakennus Oy Paanurakenne, jonka päätoimipaikka sijaitsee Tampereen vieressä Lempäälässä. Yritys on perustettu vuonna 1992 ja työllistää noin 50 ihmistä.

Idea on kaikki kaikessa. Rakennus Oy Paanurakenne valitsi toiminnan käynnistämiseksi niche-mallisen segmentoinnin, ja yritys perustettiin paanukattojen ja muiden vaativien puurakennuskohteiden varaan. 24 vuodessa yritys on kasvanut liikevaihdoltaan hieman alle 18 miljoonaan ja tärkeimmät toiminta-alueet yrityksellä ovat pääkaupunkiseutu ja Tampereen alue. Ydinosaamisalueiksi on muodostunut ajan mittaan kattotyöt, erityisesti peltikattotyöt, ja toimitilarakentaminen. Työntekijämäärät yrityksellä ovat vaihdelleet viimeisen viiden vuoden aikana 50:n ja 70:n välissä. [1;2.]

Liikevaihto Rakennus Oy Paanurakenteella on pysynyt 17:n ja 18:n miljoonan välissä viimeiset viisi vuotta, pois lukien vuosi 2011, jolloin rakennusalalla oli taloudellinen alamäki. Yhtiö teki tappiota kaksi vuotta vuosina 2010 ja 2011, mutta laman jälkeinen notkahdus sekä liikevaihdossa että tuloksessa on sittemmin korjaantunut. Yritys on selkeästi muutoksiin sopeutuvainen ja joustava. Pääkaupunkiseudulla yritys tunnetaan vaikeista kattokohteista ja referenssit puhuvat puolestaan. Muun muassa Aleksanterinkadulla ja Bulevardilla toteutetut kohteet ovat olleet vaativia, ja niiden kattourakoita ei mikään tahansa rakennusalan yritys edes pääse tarjoamaan.

Pääkaupunkiseudun toimistossa yrityksen hallinnossa työskentelee 3 ihmistä ja taloushallinto sijaitsee Lempäälän toimipisteessä. Pääkaupunkiseudun toimintoja ohjaa yksi mies: Petri Parikka. Hän toimii myös tämän mestarityön ohjaajana. Rakennus Oy Paanurakenne on tilannut tämän mestarityön valmistautuakseen uusiin Verohallinnon vaatimuksiin.

2 Harmaa talous ja Verohallinnon vaatimukset

Harmaalla taloudella tarkoitetaan organisaation sellaista toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma-, tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen yhteydessä. [4.]

Määritelmän mukaan harmaan talouden yritys laiminlyö tarkoituksellisesti veroja ja muita lakisääteisiä maksuja pyrkien taloudelliseen hyötyyn. Näin toimien esimerkiksi rakennusalailla yritys voi tarjota urakoita pienemmällä hinnalla, kuin kilpailijat, ja näin vääristää kilpailua. Eri lähteiden mukaan Suomen valtio menettää vuodessa 10-14 miljardia euroa harmaan talouden vuoksi, kun taas Verohallinto menettää vuodessa 4–5 miljardia euroa verotuloja.[4] Harmaata taloutta on arvioitu esiintyvän eniten rakennus-, hotelli-, ja ravintola-alalla.

Verohallinnon vuodessa menettämä osuus on suuruusluokkana melkein kymmenen prosenttia Suomen valtion vuotuisesta budjetista, eli Verohallinnon vetovastuu harmaan talouden taistelussa on selvää. Verohallinto on lähtenyt voimakkaasti taisteluun harmaata taloutta vastaan, ja helpoiten sen huomaavat rakennusalailla työskentelevät.

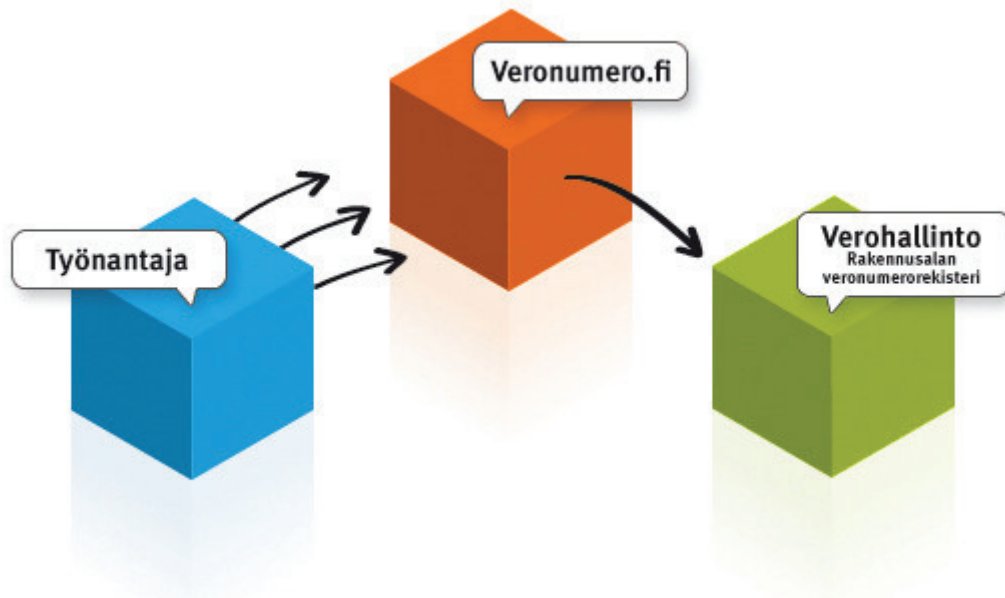
2.1 Tilaajavastuu

Rakennusalailla tilaaja on vastuussa siitä, että toimittaja on vastuullinen ja hoitaa yhteiskunnalliset velvoitteensa mallikkaasti. Laki tilaajan vastuista astui voimaan 2007. Laki velvoittaa tilaajan selvittämään toimittajan verotodistukset ja muut yhteiskunnallisten velvoitteiden täyttämiseksi vaaditut todistukset. Tätä lakia varten on perustettu internetsivu Tilaajavastuu.fi, josta jokainen voi tarkistaa, kuuluuko toimittaja Luotettaviin kumppaneihin, eli lainmukaiset velvoitteensa hoitaneisiin yrityksiin. Rakennusalan yritysten ei ole pakko kuulua tähän rekisteriin, mutta useissa isoimmista rakennusalan yrityksissä ei käytetä kuin tähän palveluun rekisteröityjä yrityksiä. Sivusto on laajentunut kattamaan myös Viroon rekisteröityneitä yrityksiä.

2.2 Veronumero

Jokaisessa suomalaisessa verokortissa on nykyisin veronumero. Mikäli henkilö työskentelee rakennusalailla, tulee veronumero rekisteröidä Verohallinnon ylläpitämään rakennusalan veronumerorekisteriin, kuten Kuva 1 näyttää. Vastuu työntekijän rekiste-

röinnistä on työnantajalla, ja vastaavasti veronumeron tarkastusvelvollisuus työmaalla on päätoteuttajalla. Näin toimien voidaan varmistaa jokaisen työmaalla työskentelevän henkilön kuuluminen rekisteriin. Veronumeron rekisteröinnin voi jokainen varmistaa internetosoitteesta www.vero.fi/veronumerorekisteri.

Kuva 1. Veronumero ja veronumerorekisteri [5].

Suomalainen työntekijä sai veronumeron automaattisesti verokorttiinsa vuonna 2012. Saman vuoden syyskuussa piti jokaisella rakennustyömaalla työskentelevällä olla kuvallinen henkilötunniste, jossa on myös veronumero.

Ulkomaalaisen töihin tulevan työntekijän pitää hankkia Verohallinnolta suomalainen henkilötunnus ja veronumero. Tämä vaatii työntekijän henkilökohtaisen vierailun Verohallinnon toimipisteeseen. Siellä työntekijän henkilöllisyydestä varmistutaan. Tämän jälkeen veronumero rekisteröidään normaalisti veronumerorekisteriin. [5]

2.3 Käännetty arvonlisävero

Rakennusallalla otettiin käyttöön käänteinen arvonlisävero 1.4.2011. Kyseisestä päivästä lähtien tavarán tai palvelun ostaja on ollut vastuussa arvonlisäveron suorittamisesta

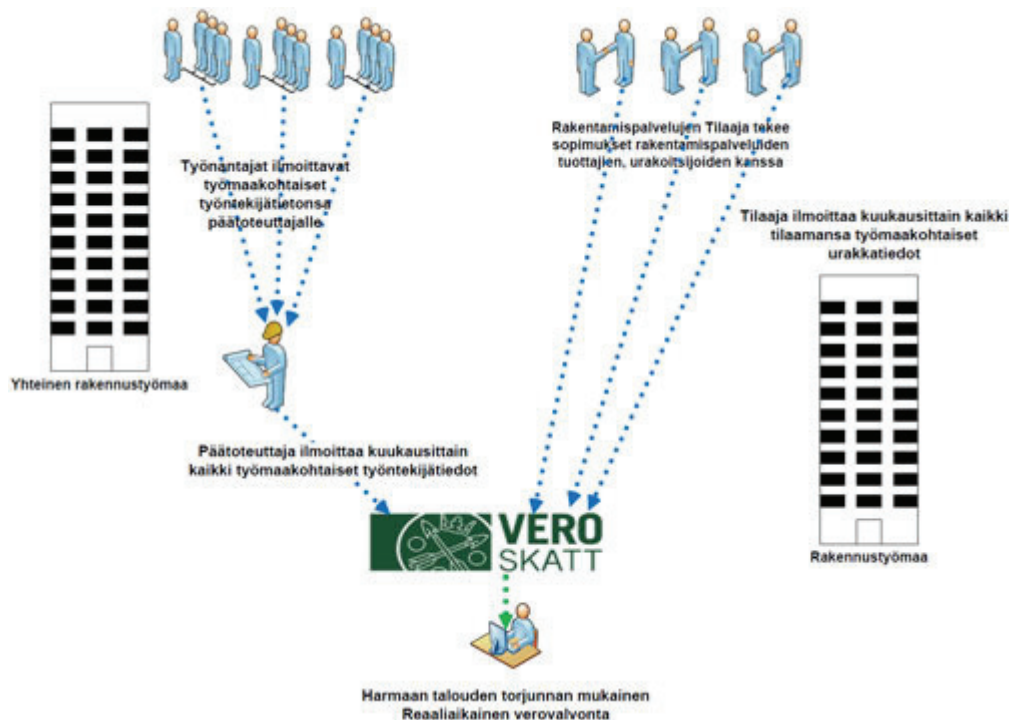
eteenpäin verottajalle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pääurakoitsija on ylimpänä ostajana ainoa taho, joka varsinaisesti maksaa myynnistään arvonlisäveroa, kun taas alemmat urakoitsijat laskuttavat työnsä ilman arvonlisäveroa. Verohallinnon idea oli poistaa alempana ketjutuksessa olevien urakoitsijoiden mahdollisuus käyttää arvonlisäveroa oman toimintansa rahoittamiseen.

2.4 Ilmoitusvelvollisuus Verohallinnolle 1.7.2014 lähtien

Tarkoituksena on ollut, että työmaan päätoteuttaja ilmoittaisi Verohallinnolle kuukausittain verovalvontaa varten tarpeelliset tiedot työmailla työskentelevistä työntekijöistä. Rakentamispalvelujen tilaajalla puolestaan olisi velvollisuus ilmoittaa Verohallinnolle verovalvontaa varten tarpeelliset alihankkijaa ja tilaajan alihankkijalle maksamia maksuja koskevat tiedot.

Ilmoittamismenettelyllä kerättäviä tietoja voidaan hyödyntää mahdollisimman reaaliaikaisessa verovalvonnassa. Vertailutieto antaa tietoa rakennusyrittäjien toiminnasta ja edesauttaa kokonaiskuvan luomisessa yrityksestä ja sen työntekijöistä. Vertailutietoja hyödyntäen voidaan vähentää harmaasta taloudesta johtuvia veromenetyksiä, estää pimeän työvoiman käyttöä ja harmaan talouden yritysten toimintaa. [6]

Kuka sitten veloitetaan antamaan tiedot urakointisopimuksista? Verohallinto on päätenyt samaan loppuratkaisuun kuin Tilaajavastuulaki eli tilaaja on vastuussa. Tilaaja voi olla rakennuttaja, pääurakoitsija, sivu-urakoitsija tai aliurakoitsija.

Kuva 2. Yhteinen rakennustyömaa ja rakennustyömaa [6].

Yhteinen työmaa tarkoittaa työmaata, jossa toimii pääurakoitsija ja useampi muu urakoitsija. Kuvassa 2 vasemmanpuoleisena yhteisellä työmaalla toimiva pääurakoitsija välittää kuukausittain kaikkien työmaalla työskennelleiden työntekijöiden, niin omien kuin aliurakoitsijoiden, tiedot eteenpäin Verohallinnolle. Kuvan oikean puoleisessa tilanteessa rakennustyömaalla ei toimi pääurakoitsijaa, jolloin jokainen yritys ilmoittaa itse omat työmaakohtaiset työntekijälistaukset.

Yhteisellä työmaalla päätöteuttaja on velvollinen jo nyt pitämään listaa työmaalla työskentelevistä henkilöistä. Ilmoitusvelvollisuus tuo aliurakoitsijoille lisää vastuuta, ja heidän on ilmoitettava omat työntekijät pääurakoitsijalle, joka lähettää tiedot kootusti eteenpäin. Mikäli työmaalla ei ole pääurakoitsijaa ja rakennuttaja hoitaa itse urakoitsijoiden väliset sopimukset ja työmaan valvonnan, on rakennuttaja tällöin itse vastuussa ilmoitusvelvollisuuksista.[7]

Jokainen sopimuksen tekijä, eli tilaaja, ilmoittaa sopimustiedot eteenpäin Verohallinnolle.[7]

3 Pilottihanke

Sisäisen toimintaohjeen koostamiseksi valittiin yksi työmaa, jossa voidaan harjoitella sopimuksien ja työntekijöiden hallintaa, eli pilottityömaa. Olli Härkönen toimii Rakennus Oy Paanurakenteen työnjohtajana Töölössä osoitteessa Apollonkatu 5, jossa sijaitsee Helsingin ruotsalaisen metodistiseurakunnan kirkko, Kuva 3. Työmaa on sopivan kokoinen testityömaaksi. Projektin arvioitu kesto on seitsemän kuukautta, ja työntekijöitä on keskimäärin kymmenen. Kirkkoon vaihdetaan 900 m² vesikatetta sääsuojan alla.

Kuva 3. Kristus-kirkko, Apollonkatu 5

Pilottihankkeen avulla selvitetään Jydacom-ohjelmiston mahdollinen apu tuleviin ilmoitusvelvollisuuksiin. Jydacom Oy:lla on jo aiemmin ollut ohjelma henkilöstön valvontaan, ja nyt yritys on julkaissut uuden ohjelman sopimuksien valvontaan.

Työntekijöiden kulunhallinta voidaan jakaa kulunvalvontaan ja kulunseurantaan. Valvonnassa on kyse siitä, kuka ja miten pääsee työmaalle. Seurannassa taas tarkastellaan henkilöiden työaikoja, jotka liittyvät välittömästi laskutettaviin tunteihin, tai palkan maksuun. Kristuksen kirkossa tullaan ottamaan käyttöön Jydacom-kulunseuranta. Työmaalle asennetaan työaikapäät, johon jokainen oma työntekijä ja aliurakoitsijan

työntekijä leimaa itsensä töihin tullessaan. Ohjelmapuolella harjoitellaan kulunseurantaan liittyvän moduulin käyttöä. Moduulin kautta on mahdollista saada reaaliaikainen tieto työmaalla olevista henkilöistä ja historia heidän työajoistaan.

Sopimusten valvontaan Jydacom Oy on julkaissut uuden moduulin nimeltä Sopimusrekisteri. Ohjelmaan kirjataan tehty urakkasopimus, ja tallentamisen jälkeen jokainen yrityksen työntekijä voi tarkastella ja muuttaa sitä.

Lähtökohta pilottihankkeeseen on miellyttävän positiivinen. Yrityksessä kukaan ei ole käyttänyt näitä kahta moduulia aiemmin, mutta Jydacom ohjelmistona on tuttu. Ilmoitusvelvollisuudet eivät vielä ole kenellekään varsinaisesti tuttuja, mutta kaikki tietävät, että joutuvat niiden kanssa työskentelemään heinäkuusta 2014 lähtien. Muutosvastarintaa ei ole havaittavissa, ja tuskin tullaan havaitsemaan.

Tavoitteena pilottihankkeessa on oppia käyttämään uutta ohjelmistoa ja seuraamaan työntekijöiden työaikoja. Kerättyä dataa tullaan tarkastelemaan ja muokkaamaan yrityksen haluamaan muotoon. Sen jälkeen pidetään toimiston työntekijöiden kanssa keskusteluja siitä, mitä tietoa varsinaisesti tullaan jatkossa tarvitsemaan ja aletaan miettiä varsinaista ratkaisua, eli sisäistä toimintaohjetta yritykselle.

Pilottihanketta seurattiin kahden kuukauden ajan ja siitä saatiin tietoa työntekijöiden työajoista päiväkohtaisesti. Jokainen pilottihankkeen solmima sopimus samalta ajalta siirrettiin Jydacomiin ja testattiin niiden yhdistämistä kirjanpidon kanssa. Nämä tiedot ovat myöhemmin haettavissa ohjelmasta, mikä lisäsi sekä henkilöstön että sopimusten seurattavuutta.

3.1 Kulunhallinta

Vuonna 2009 säädettiin työturvallisuuslaissa rakennustyömaalle velvollisuus pitää yllä henkilöluetteloa. Vastuu on rakennuttajalla, mutta mikäli työmaalle valitaan päätoteuttaja, vastuu siirtyy tällöin toteuttajalle. Henkilöluettelon ihmiset ovat samoja, joiden pitää käyttää työmaalla kuvallista ja veronumerollista henkilötunnistetta. Henkilöluettelon pitää löytyä työmaalta ja viranomaistarkastuksissa tämä luettelo on ensimmäisiä asioita, joita viranomaiset kysyvät. Tätä systeemiä on nyt kokeiltu muutama vuosi ja kesästä 2014 lähtien henkilöiden hallinta viranomaisten taholta kiristyy, mikä tuo lisää vaatimuksia henkilöluettelon täyttämiseen. [7]

Kulunhallinta jaetaan kulunvalvontaan ja kulunseurantaan. On olemassa työmaita, joilla vaaditaan työntekijöiden tiukempaa kontrollia, ja silloin voidaan puhua kulunvalvonnasta. Näille työmaille usein rakennetaan aita, joka estää työmaalle sisäänkäynnin asiattomilta ja portti, jonka kautta jokaisen työntekijän pitää kuitata itsensä sisään. Toisaalta on olemassa pienempiä, ei niin tarkkaa valvontaa vaativia työmaita, ja silloin työntekijöiden työaikoja ainoastaan seurataan Jydacomin Työajanseuranta-ohjelmalla.

1.7.2014 lähtien yhteisen työmaan pääurakoitsija on vastuussa työntekijöiden tietojen ilmoittamisesta eteenpäin. Mielenkiintoiseksi asian tekee se, että jokainen aliurakoitsija on velvollinen ilmoittamaan pääurakoitsijalle omat työntekijänsä, ja pääurakoitsija vastaa ainoastaan informaation kokoamisesta yhdeksi listaksi työmaan työntekijöistä. Pääurakoitsija ei ole vastuussa aliurakoitsijoiden mahdollisista virheistä ilmoituksissa. Ilmoittamisvelvollisuus olisi siis mahdollista hoitaa ilman kulunseurannan laitteistoja, ainoastaan aliurakoitsijoihin tukeutuen.

3.2 Kulunvalvonta

Kulunvalvonnassa työntekijöitä valvotaan työmaaportin avulla. Työntekijälle annetaan perehdytyksen yhteydessä avain porttiin ja hänet merkitään kulkulupaluetteloon. Avaimet ovat yleensä yksilöityjä, eli portin käyttäjä pystytään jäljittämään. Työmaa-avaimen lisäksi työntekijä saa kulunseurantaan oman leimauslätkän. Pilottihankkeessa Apollonkatu 5:ssä ei ole käytössä työmaaporttia.

3.3 Kulunseuranta

Työmaa on käynnissä. Työnjohtaja Olli Härkönen tulee myöhässä seitsemän jälkeen töihin Kristuksen kirkossa. Sosiaalituloissa on työaikapäätö, johon jokainen työntekijä leimaa itsensä töihin tullessaan ja töistä lähtiessään. Leimaamisen on sanottu tässä projektissa olevan palkanmaksun peruste, ja sillä oletetaan työntekijöiden muistavan leimata itsensä sisään ja ulos joka päivä. Käytäntö on sama sekä omilla työntekijöillä että aliurakoitsijoilla. Olli Härkösen pitää ensimmäisenä selvittää, kuka on töissä ja kuka ei. Ohjelman kautta on mahdollista saada reaaliaikainen listaus töissä olevista työntekijöistä, Kuva 4. Kuvasta näkyy vihreällä paikalla olevat henkilöt ja heidän työskentelemänsä kokonaisaika, sinisellä poissaolevat henkilöt ja heidän kokonaisaikansa

ja punaisella on merkittynä henkilö, jonka kulkuluvassa on jokin huomautus; yrityksellä voi olla häiriömerkintä Tilaajavastuusivustolla, tai työntekijän kulkuluvassa on puutteelliset tiedot.

F	Nimi	Yritys	Leimausaika	Ero	Paikalla	Tila
▶	04b955f2422580		10:40 29.01.2014	646:30	Ei	Tunnistamaton henkilö
	8616097a		07:14 19.02.2014	145:56	Ei	Tunnistamaton henkilö
	Ehala Egon	Rakennus Oy Paa...	07:59 25.02.2014	1:11	Kyllä	
	Härkönen Olli Kalevi	Rakennus Oy Paa...	06:56 18.02.2014	170:14	Kyllä	
	Karp Priit	Oy Katuse Service	06:28 20.02.2014	122:42	Kyllä	
	Ratnik Taavi	Oy Katuse Service	06:27 20.02.2014	122:43	Kyllä	
	Salem Jyri	Oy Katuse Service	06:29 20.02.2014	122:41	Kyllä	

Kuva 4: Reaaliaikainen työajanseuranta

Kulunseurantaa tullaan käyttämään palkanlaskennan tukena. Työaikaleimauksien kautta, Kuva 5, saadaan jokaisen työntekijän päivittäinen työaika. Heittoja suuntaan tai toiseen tulee työntekijöiden leimaamisajankohdissa, osa leimaa itsensä sisään heti töihin tullessaan ja osa vasta varsinaisesti töihin lähtiessään aamukahvin jälkeen.

Aliurakoitsijat ovat töissä pääosin urakkahinnoilla. Kulunseurantaa voidaan käyttää työmaalla olevien aliurakoitsijoiden työntekijöiden selvittämisen lisäksi tuntiveloituksilla työskentelevien aliurakoitsijan rakennusmiesten työajan tarkkailuun.

F	Nimi	Sisäänleim. pvm	Aikaväli	Määrä (h)
▶	Ehala Egon	24.2.2014	6:54 - 15:17	8:23
	Ehala Egon	25.2.2014	7:59 -	

Kuva 5: Päivittäinen työaika

3.2 Sopimukset

Sovituista urakoista tiedonantovelvollisia tulevat olemaan rakentamispalvelua tilaavat tahot. Tilaajana voi toimia rakennuttaja, pääurakoitsija, sivu-urakoitsija tai aliurakoitsija. Rakennustyön tilaaja on pää-, sivu- tai aliurakoitsijan sopimuskumppani, joka tilaa tältä rakennusurakan. [7]

Tarkastellaanpa tätä hieman laajemmin. Kun rakennustyömaalle tilataan rakentamispalvelua, pitää se ilmoittaa eteenpäin. Tilaaja on ainoa taho, joka tietää mitä on tilattu, eli on loogista, että tilaaja veloitetaan ilmoittamaan nämä tiedot. Alihankintaketjussa idea pysyy samana alaspäin mentäessä; alihankkijat tekevät omat ilmoituksensa tilauksistaan kukin itse. Tavarantoimituksista ilmoitusta ei tarvitse tehdä, mutta jos toimitukset ovat jatkuvia, pitää nekin ilmoittaa.

Mitä urakkatietoja Verohallinto sitten haluaa? Verohallinnon julkaiseman ohjeen mukaan kuukausittain ilmoitettavia tietoja ovat muun muassa:

- urakan laskutettu määrä
- urakkasumma kokonaisuudessaan
- urakan alkupäivämäärä
- urakan loppupäivämäärä.

Kaikki rakentamispalvelut pitää ilmoittaa. Käännetty arvonlisävero ja ilmoitusvelvollisuus eivät koske seuraavia rakennusalan töitä:

- suunnittelu ja valvonta
- tavaran kauppa
- kiinteistönhoito ja huoltotyöt
- alle 15 000 euron rakentamispalvelua.[7]

3.3 Sopimuksen solmiminen ja tallentaminen

Päätoteuttaja on velvollinen tarkastamaan Tilaajavastuun mukaiset dokumentit ennen sopimuksen allekirjoittamista. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen se voidaan tallentaa Sopimusrekisteriin, Kuva 6.

Kuva 6: Sopimusrekisteri

Sopimusrekisteriin syötetään sopimuksesta ainakin seuraavat tiedot:

- työmaan numero
- sopimuksen tunnus
- sopimuksen nimi
- toimittaja
- toimittajan yhteyshenkilö
- sopimuksen arvo
- urakan alkupäivämäärä
- urakan loppupäivämäärä.[7]

Jydacomin sopimusrekisteriin voi syöttää paljon enemmän tietoja, kuin Verohallinto vaatii. Sopimuksen laatijan on parasta täyttää tiedot, koska yleensä hän on ainoa, joka tietää kaikki vaadittavat tiedot. Urakan alku- ja loppupäivämäärä arvioidaan, mikäli niitä ei ole tiedossa. Sopimuksen arvo on sovittu urakkasumma, ja mikäli tuntitöitä on odotettavissa, ne voidaan joko arvioida kasvattaen sopimussummaa, tai korjata myöhemmin todelliseksi Sopimustenhallintaan.

Tilaajavastuudokumentit on mahdollista noutaa Jydacomin avulla suoraan liitteeksi ohjelmaan. Tällöin ne jäävät muistiin Sopimustenhallintaan ja niistä on nähtävissä niiden noutopäivä. Dokumenttien ”päivämääräleima” on tärkeä mahdollisessa viranomais-tarkastuksessa. Tilaajavastuudokumentit eivät saa olla yli neljä kuukautta vanhoja tarkastushetkellä.

Sopimuksesta on myös mahdollista liittää kuva Sopimustenhallintaan. Sitä varten sopimus pitää saada sähköiseen muotoon, ja sen jälkeen se voidaan saattaa liitteeksi Tilaajavastuudokumenttien tavoin.

4 Haastattelut

Pilottihankkeen tarjoamaa tietoa käytettiin haastattelujen tekemiseen. Haastateltaville annettiin työntekijöiden kulunseurannasta raportti, jossa näkyi työntekijöiden päivittäiset työajat. Tämän lisäksi he saivat nähtäväksi ohjelmaan syötetyt sopimukset.

Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään työntekijöiden työaikojen seurantaan ja sopimusten hallintaan. Samoin kartoitettiin muutoksen tuomat mahdolliset kehitysehdotukset tulevaisuutta ajatellen. Rakennusalan ilmoitusvelvollisuus on suuri muutos yrityksissä, ja jokaisella on varmasti oma näkemys asiasta ja nämä näkemykset tulevat luultavasti poikkeamaan toisistaan. Haastateltavat myös esittivät näkemyksensä mahdollisista väärinkäytöksistä leimaustapauksissa ja erikoistilanteet työajanseurannassa, kuten työnjohtajien liikkumiset työmaiden välillä, eli siirtyminen leimauspisteeltä toiselle, työaikojen pyöritykset ja miten lisääntynyt työmäärä jaetaan työmaan ja toimiston välillä.

Haastattelukysymykset:

1. Miten tulet työssäsi käyttämään Sopimustenhallintaa?
2. Miten tulet työssäsi käyttämään Työajanseurantaa?
3. Miten Jydacom ohjelmistona toimii näissä asioissa?
4. Miten työmaa ja toimisto jakavat lisääntyneen työmäärän?
5. Mitä lisäarvoa tämä uudistus voisi tuoda yritykselle?
6. Kehitysehdotuksia?

Sopimustenhallintaa käytetään työmaatasolla sopimusten syöttämiseen ohjelmaan ja myöhemmin työn edistyttyä siitä seuraavien laskujen tarkastamiseen. Projektipäällikkötasolla Sopimustenhallintaa käytetään työmaiden valvomiseen ja eri urakoitsijoiden hintojen vertailuun.

Työajanseurantaa työmaalla työskentelevät käyttävät työtuntejen seurantaan sekä palkkojen maksamisessa että aliurakoitsijoiden laskujen tarkastamisessa. Suoraan palkkojen maksun perusteena ohjelmaa ei kuitenkaan tulla käyttämään. Toimistotasolla Työajanseurantaa käytetään valvontaan ja seurantaan.

Kysymyksessä kolme kysyttiin haastateltavilta Jydacomin toimivuutta. Se koettiin vähintään hyvin toimivaksi. Kehitystä ohjelmaan kuitenkin tiedettiin tulevan ja kyseinen ohjelmistotalo onkin aina ollut hyvä kuuntelemaan asiakkaitaan ja viemään kehitysehdotuksia eteenpäin.

Lisääntyvä työmäärä oli haastateltavien mukaan selkeästi jaettavissa. Eri tasoilla olevat työntekijät näkivät työmaan henkilöstön hoitavan solmitut sopimuksen ohjelmaan ja henkilötietojen eteenpäin lähettämisen joko toimistolla, tai sitten suoraan Verohallinnolle.

Viidennessä kysymyksessä lisäarvoa tuoviksi asioiksi koettiin yrityksien muuttuminen entistä läpinäkyvämmiksi ja seurattavammiksi. Tämä saattaisi johtaa harmaan talouden vähenemiseen. Toisaalta kellokorttimainen työntekijöiden valvominen nähtiin työntekijätasolla aiheuttavan mahdollista ahdistuneisuutta.

Viimeisessä kysymyksessä haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään kehitysehdotuksista. Työmaahenkilöstö ei keksinyt yhtään. Aluepäällikkö arvioi ehdotuksien tulevan vasta vuoden kuluttua uuden järjestelmän käyttöönoton alettua.

Kaiken kaikkiaan vastaukset kysymyksiin olivat erilaisia eri hierarkian tasoilla työskentelevillä ihmisillä. Työmaalla työskentelevät ja varsinaisesti työntekijätietoja ja sopimuksia syöttävät voidaan erottaa omaksi ryhmäkseen, ja toiseksi ryhmäksi muodostuu ylempi, työmailla vieraileva ryhmä. Työmaalla työskentelevät huomasivat ohjelmiston heikkoudet paremmin, koska he tekivät enemmän töitä ohjelman parissa, ylemmän ryhmän keskittyessä ohjelmassa enemmän asioiden valvontaan.

Ilmoitusvelvollisuudessa rajanveto oli selkeä ja sama kaikilla osapuolilla. Työmaan henkilöstö tulee hoitamaan ja syöttämään ohjelmaan kaikki tiedot. Toimiston tehtäväksi jää tietojen eteenpäin toimittaminen Verohallinnolle.

Kaikki haastateltavat kokivat tämän muutoksen tuovan jotain lisäarvoa. Kustannusten ja tilaajavastuun seuraaminen helpottuu. Samoin haastateltavat arvioivat harmaan talouden tulevan pienenemään ilmoitusvelvollisuuden myötä. Myös negatiivisia asioita löydettiin. Nyt jokainen yritys joutuu keksimään oman ratkaisunsa tähän muutokseen ja maksamaan sen itse. Verohallinto olisi voinut luoda ratkaisumallin ja antaa sen ilmaiseksi yritysten käyttöön. Toinen negatiivinen asia oli työntekijöiden seuraamisen

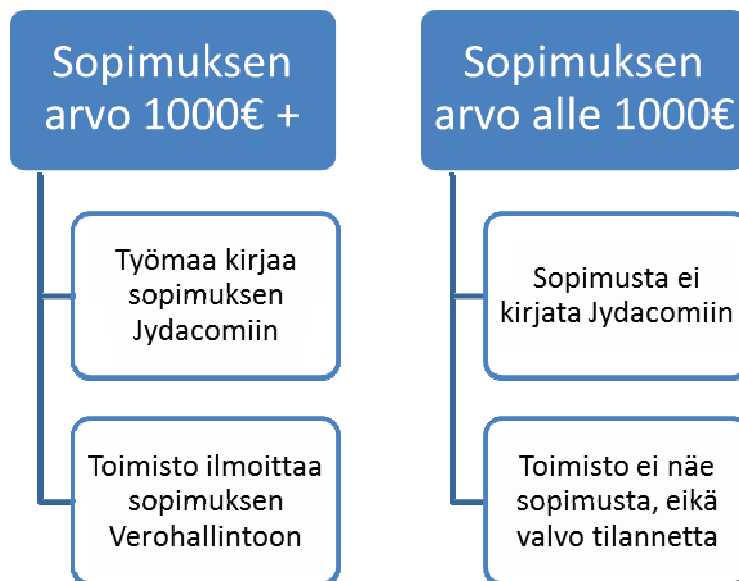
paranemisen kautta tuleva kellokorttimainen työkuultuuri. Tämä ei välttämättä miellytä kaikkia työntekijöitä.

5 Ratkaisu

5.1 Sopimukset ja ilmoitusvelvollisuus

Sopimustenhallinnassa jokainen sopimus syötetään Jydacom-ohjelmaan. Käytännössä tämän tekee työmaan henkilöstö, koska siellä solmitaan pääosa sopimuksista. Työmaan ulkopuolella solmitut sopimukset ovat yleensä arvoiltaan suurimpia ja niiden syöttäminen vastuutetaan sopimuksen tehneelle henkilölle. Käytännössä tämä palautuu työmaalle hoidettavaksi, mutta vastuunjako on näin selkeintä.

Raja ilmoitusvelvollisuudessa on 15 000 euroa. Ainoastaan todella pienet ja kertaluonteiset hankinnat voidaan jättää ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Raja voidaan vetää 1000 euroon, jolloin on todella epätodennäköistä, että lisätyöt kasvattaisivat sopimuksen arvoa yli 15 000 euron rajan.. Alla oleva kuva 7 kertoo tilanteen.

Kuva 7: Sopimusten ilmoitusvelvollisuus

Sopimus kirjataan Jydacomiin heti sopimuksen solmimishetken jälkeen. Heti tässä tapauksessa tarkoittaa samaa päivää. Kun asia hoidetaan saman päivän aikana, on mahdollista ladata tilaajavastuu-paperit liitteeksi sopimukseen. Jos sopimuksen jättää pöydälle ja huomaa vasta myöhemmin, että tilaajavastuupapereita ei ole muistettu tarkastaa, asian hoitaminen viivästyy jälleen ja aiheuttaa kaikille turhaa työtä. Kirjanpidollisesti asialla ei ole niin kiire, ja toimiston ihmisille riittää, että sopimus on syötettynä

ohjelmaan vasta, kun ensimmäinen lasku saapuu. Tähän saattaa kulua viikkoja, ellei jopa kuukausia.

5.2 Kulunseuranta

Pääurakoitsijana toimiessaan Rakennus Oy Paanurakenne tulee käyttämään jokaisella työmaallaan Jydacomin työaikapääätettä, johon jokainen työntekijä leimaa itsensä töihin tullessaan. Tämä on ainut tapa seurata työmaalla käyviä henkilöitä ja esimerkiksi juuri verrata laskutettuja tunteja todelliseen työaikaan. Sivu-urakoitsijana toimiseen tulevat pääurakoitsijalta ohjeet, mutta tätä urakkamuotoa yritys käyttää harvemmin.

Valtti-kortit tulevat yleistymään. Valtti-kortti on työnantajan kustantama sirullinen henkilötunnistekortti, jossa on työntekijän kuva ja henkilötiedot. Melkein jokainen suurempi rakennusalan yritys käyttää näitä kortteja, ja ilmoitusvelvollisuus tulee lisäämään tätä joukkoa. Eli tilanteita joissa työmaalle tulevalla henkilöllä ei ole sirullista henkilökorttia on koko ajan vähemmän. Näihin tilanteisiin pääurakoitsijalla on pakko olla jokin varatoimi, kuten sirullisten kulkukorttien tekeminen itse työmaalla. Nämä tapaukset kannattaa käsitellä jo sopimuksen solmimishetkellä ja sopia niiden korvattavuudesta.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Sopimustenhallinta-ohjelmaa haastateltavat käyttävät eri tarkoituksiin. Rakennustyömaan ulkopuolella työskenteleville ohjelma mahdollistaa työmaalle solmittujen sopimusten ja niiden sisältöjen tarkastelun. Aluepäällikön ja talousosaston on helppo seurata toimistolta käsin, mitä eri työmailla tapahtuu ja mitä sopimuksia työmaa on solminut. Liitteeksi ohjelmaan on mahdollista skannata varsinainen sopimus, jossa on eriteltyä urakkarajat ja alustavat menekit ja määrät. Tämän kautta eri työmaiden neuvottelemat hinnat pääsevät vertailtavaksi keskenään.

Rakennustyömaan henkilöstö taas neuvottelee ja syöttää sopimukset ohjelmaan. Tälle kyseiselle ryhmälle Sopimustenhallinta on työkalu, josta voi tarkistaa tulevien laskujen oikeellisuuden ja vertailla yksikköhintoja uusia sopimuksia solmittaessa. Toisten työmaiden sopimusten tarkastelu ei kuitenkaan ole mahdollista käyttöoikeuksien takia: ainoastaan talousosasto ja aluepäälliköt voivat katsoa ohjelmassa kaikkien työmaiden tilanteen.

Työaikojen seuranta käytetään Sopimustenhallinta-ohjelman tavoin eri tarkoituksiin. Työmaan johto käyttää ohjelmaa työaikojen seurantaan ja työntekijöiden reaaliaikaiseen seurantaan. Suoraan palkkojen perusteeksi ohjelman ilmoittamia työaikoja ei tulla käyttämään. Työmaan ulkopuoliset käyttävät työaikoja valvontaan ja työntekijöiden seurantaan. Kaikki data jää ohjelmaan myös muistiin, eli jokaisen työntekijän työaika ja työmaa on jäljitettävissä tästä lähtien.

Jydacomin ohjelmisto toimii haastateltavien mukaan kohtuullisesti. Alkukankeutta on havaittavissa, mutta vastaavasti yritys saa kiitosta kehityshalukkuudesta. Kehitysehdotukset otetaan vastaan, ja päivityksiä ohjelmistoon tulee jatkuvasti.

Ilmoitusvelvollisuus jakautuu työmaan ja toimiston kesken selkeästi. Työmaa tulee tiilajana syöttämään sopimukset Sopimustenhallintaan, ja toimiston henkilöstö hoitaa tietojen eteenpäin toimittamisen verottajalle. Henkilöiden kohdalla työmaa hoitaa työntekijöiden kulunvalvontajärjestelmän toiminnan ja työnaikojen seurannan. Toimiston tehtäväksi jää täten henkilöiden työaikojen eteenpäin toimittaminen.

Ilmoitusvelvollisuus ja sen aiheuttamat muutokset yrityksessä lisäävät näkyvyyttä, ja tehtyjä sopimuksia ja työntekijätietoja on helpompi seurata ja jäljittää. Tämä voi lisätä

yrittäjien kilpailukykyä kustannusten seurannan kautta. Muita lisäarvoja tuovia asioita ovat haastateltavien mukaan harmaan talouden työvoiman liikkumisen vaikeutuminen, tilaajavastuun helpottuminen kulunseurannan kautta ja ryhdin tuominen sopimuksien hallintaan.

Viimeisenä kartoituksen kohteena haastatteluissa oli kehitysehdotukset. Tuntejen seuraamisesta on mahdollista saada palkkalaskentaan tietoa, ja ohjelman kautta saadut tunnukset on helppo laskea vaikkapa laskutusurakkamuodossa. Muutoin haastateltavat odottivat muutosta, ja kehitysehdotuksia on helpompi kartoittaa muutoksen käynnistettyä. Negatiivista palautetta sai Verohallinto. Jälleen kerran iso muutos on tulossa ja jokainen yritys pohtii itsekseen, miten varautua tähän. Kansantaloudellisesti viisaampaa olisi ollut Verohallinnon luoda etukäteen toimintamalli ja antaa se ilmaiseksi yrityksille käytettäväksi.

Harmaasta taloudesta puhutaan paljon ja se on ymmärrettävää, koska kyseessä ovat isot rahat. Läpinäkyvyyttä tullaan siis vaatimaan myös tulevaisuudessa. Valtti-korttien yleistyminen ja Tilaajavastuu-internetsivu ovat erinomaisia esimerkkejä siitä, miten yksinkertaisilla toimilla saadaan muutettua koko rakennusalan kentän toimintatapoja. Suuremmat yritykset käyttävät ainoastaan Tilaajavastuu-sivuilta löytyviä aliurakointiyrityksiä, koska se yksinkertaisesti on helpompaa, kuin yksittäisten lain vaatimien todistusten selvittäminen. Julkisissa hankinnoissa on käytössä pakollinen avoimuus urakoita kilpailutettaessa. Tämän näkyvyyden kautta kaikki halukkaat saavat tietää, kuka urakkaa on tarjonnut ja millä hinnalla. Tarjouksista on nähtävissä, missä päin oikea hinta liikkuu, ja liian halvat urakkatarjoukset voidaan huomata ja jättää pois sen tarjonnut yritys.

Teknologian kehittyminen on mahdollistanut Ilmoitusvelvollisuuden voimaan tulon. Verohallinnon haalima datamäärä tulee olemaan mittava. Se mihin tätä tietoa tullaan käyttämään, jää nähtäväksi. Ainakin se toimii keppinä yrityksille hoitaa asiansa mallikkaasti. Harmaa talous tulee täten pienenemään suuremmissa urakoissa. Mutta mitä tapahtuu pienemmissä urakoissa? Kaikki on tilaajista kiinni. Jos toteutetaan pienempikin urakka ja vaaditaan kaikki lakisääteiset todistukset urakoitsijoilta, harmaata taloutta ei ole. Mutta pienennettäessä skaalaa päästään yksityiseen ostajaan. Jos vaihtoehtona tuhannen euron ovien kunnostuksessa on kaksinkertainen hinta verojen ja palkkojen sivukulujen kanssa, aika moni ihminen valitsee urakan ilman kuittia.

7 Yhteenveto

Ohjelmistona Jydacom toimi ja oli hyvin muokattavissa haastattelujen perusteella. Haastateltavat olivat Rakennus Oy Paanurakenteen hierarkian eri tasoilla, ja he käyttivät ohjelmaa eri tarkoituksiin. Ilmoitusvelvollisuuden tuoma lisätyömäärä pystyttiin jakamaan työmaan ja toimiston kesken.

Sopimustenhallinta-ohjelman kautta eri ryhmät saavat projekteihin liittyvää tietoa helposti. Eri hierarkian tasoilla olevat työntekijät tarvitsevat erityylistä tietoa, jota ohjelma pystyy tarjoamaan. Työaikojen seurantaan Jydacom toimi myös mallikkaasti. Kaikki yrityksen tarvitsema data on samassa ohjelmassa, ja se sijaitsee pilvessä ja on näin turvassa. Parhaimmillaan ohjelma lisää yrityksen laatua, läpinäkyvyyttä ja tuo säästöä kustannuksiin vaikkapa vertailtaessa eri aliurakoitsijoiden hinnoittelua.

Ilmoitusvelvollisuus urakoissa ja henkilöiden seurattavuudessa on tullut jäädäkseen. Yrityksestä on kiinni, miten tämän asian haluaa ottaa. Valti-kortit ovat isoimmissa urakoissa jo itsestäänselvyys. Harmaan talouden yritysten on entistä vaikeampi toimia isoimmilla ja näkyvillä työmailla. Tilaaajista on kiinni pieneneekö harmaa sektori, vai muuttaako se ainoastaan muotoaan.

Lähteet

- 1 Rakennusalan valvonta kiristyy. 2014. Verkkodokumentti. Yle uutiset.
<http://yle.fi/uutiset/rakennusalan_valvonta_kiristyy/6979177>. Luettu 7.2.2014.
- 2 Rakennus Oy Paanurakenne. 2014. Verkkodokumentti. Rakennus Oy Paanurakenne. <<http://www.paanurakenne.com>>. Luettu 11.2.2014.
- 3 Rakennus Oy Paanurakenne. 2014. Verkkodokumentti. Taloussanomien. <<http://yritys.taloussanomien.fi/y/rakennus-oy-paanurakenne/helsinki/0912856-1/>>. Luettu 11.2.2014
- 4 Harmaan talouden selvitysyksikkö. 2013. Harmaa talous 2013. Verohallinto.
- 5 Veronumero. 2014. Verkkodokumentti. Suomen Tilaaajavastuu Oy. <<http://www.veronumero.fi>>. Luettu 20.2.2014.
- 6 Hallituksen esitys HE 92/2012. 2012. Verkkodokumentti. Finlex. <<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120092>>. Luettu 20.2.2014.
- 7 Harmaan talouden selvitysyksikkö. 2013. Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus. Verohallinto.